

GÁBOR DÉNES

1900. június 5-én született Budapesten Gábor Dénes mérnök-fizikus. A fény hullámtermészetén alapuló háromdimenziós képrögzítési eljárás, a holográfia feltalálója, melyért 1971-ben fizikai Nobel-díjat vehetett át.

Gyermekként egy családi kirándulás során ellátogatott a müncheni Deutches Museumba, itt szeretett bele a fizikába. 1910-től a Magyar Királyi Állami Főreáliskolába járt, ahol Frank János fizikatanár kísérletei az atomok világa és az elektronok viselkedése felé irányították figyelmét. Már 10 éves korában bejelentette első szabadalmát, az **aeroplán-körhintát**.

1918-ban az érettségi után a József Műegyetem gépészmérnök hallgatója lett, de tanulmányait 1924-ben villamosmérnökként fejezte be Berlinben, ahol lehetősége nyílt rá, hogy a világ egyik legnagyobb tudósa, **Albert Einstein** előadásait hallgassa, és itt kötött barátságot a korszak legtehetségesebb fiatal magyar tudósaival is: **Neumann Jánossal**, **Szilárd Leóval** és **Wigner Jenővel**. Ekkoriban főként a nagyfeszültségű távvezetékben fellépő tranzien, átmeneti jelenségekkel foglalkozott. Elmélyedt az elektronfizika egyik ága, az elektronoptika tanulmányozásában, mely tudományterület alapot biztosított a vándorhullámok kimutatására szolgáló katódsugár oszcillográf érzékenységeinek továbbfejlesztéséhez. Gábor Dénes részt vállalt az elektronmikroszkópok felbontásának növelésében és a televíziós képcsövek korszerűsítésében is.

1927-ben doktori értekezését a katódsugárcsőről írta, majd a németországi Siemens & Halske cégnél, később pedig a hazai Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. kutatólaborjában vállalt kutatói, tanácsadói munkát. Itt a gázkisülés fizikája felé fordult az érdeklődése és Budincsevits Andorral együtt megalkotta a plazmalámpát, amit végül hazánkban nem gyártottak.

1934-ben vándorolt ki Angliába, ahol az elektronoptika mellett a híradástechnika és az információelmélet rejtelméibe ásta bele magát. Tizennégy éven át a British Thomson-Houston Társaság kutatólaboratóriumában dolgozott többek között a lapos képernyőjű televízió és a 3 dimenziós mozi kifejlesztésén, valamint – a második világháború ideje alatt – az Anglia felé berépülő ellenséges repülőgépek felderítésén. Az elektronmikroszkóp leképezésének javítása vezette el 1948-ban a holográfia feltalálásához, amiért 1971-ben fizikai Nobel-díjat kapott. A díj késedelmének oka, hogy a találmányát látható fényre csak a lézerek megjelenése után lehetett eredményesen alkalmazni.

1949-től 1967-ig, nyugdíjba vonulásáig elektrotechnikát oktatott Londonban, az Imperial College-ban, miközben az angol Királyi Természettudományos Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia is tagjává választotta. Nemcsak kiváló tudós, feltaláló és oktató volt, hanem foglalkoztatta az emberiség jövője is, erről számtalan, ebben az időben íródott műve tanúskodik. Az 1968-as alapítástól kezdve részt vállalt a Római Klub munkájában. Ez egy nemzetközi tudományos társulat, melynek szakértői tudományos elemzéseket készítenek az energiafelhasználás üteméről, a nyersanyagkészletek állapotáról és a környezetvédelem gondjainak feltárásáról. Gábor Dénes 1979. február 9-én Londonban hunyt el.

Források:

<http://tudosnapta.kfki.hu/historia/egyen.php?nanev=gabord>

<http://fizikaiszemle.hu/archivum/fsz0006/gdenes.html>

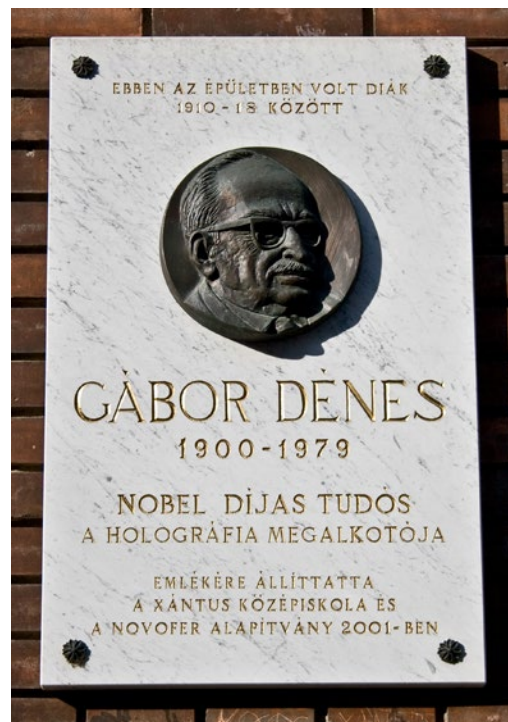
http://www.termeszetvilaga.hu/fizika_eve/tortenet/fiztort/gabor.html

<https://www.sztnh.gov.hu/hu/magyar-feltalalok-es-talalmanyaik/gabor-denes>

<http://www.feltalaloink.hu/tudosok/gabordenes/html/gabdenindex.htm>

<http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC04834/04874.htm>

https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1971/gabor-facts.html

Összeállította: Fógel László

AGORA

TUDOMÁNYOS
ÉLMÉNYKÖZPONT
DEBRECEN